

The Danube Region and Higher Education - the Bulgarian Contribution

Congratulatory Address to the Forum on Behalf of the Rectors' Conference in the Republic of Bulgaria

Assoc. Prof. Dr. Maria Fartunova
Minne Geological University 'St. Ivan Rilski'

Дунавският регион и висшето образование - българският принос

Поздравително слово към форума от името на съвета на ректорите на висшите училища в Република България

Доц. Мария Фъртунова
Минно-геоложки университет "Св. Иван Рилски"

Key word: *Danube Region; higher education in Bulgaria; challenges and opportunities; cooperation.*

Ключови думи: *дунавски регион, висше образование - България; предизвикателства, сътрудничество.*

Today, the Danube Region includes 14 countries, nine of which are EU member states. It is home place for over a hundred million people or one-fifth of the EU population. Although countries differ in terms of their economic stability, the region is highly interlinked with the potential for further integration and growth. The region has a strategic position connecting the EU with its neighbours, the Black Sea region, the South Caucasus and Central Asia. It is crossed by the world's most international river that at the same time is the second longest river in Europe – approximately 2,850 km long, which is an important transport axis, a vital interconnected hydrological basin and a globally recognized ecological corridor.

If the significance of this important European territory is to be determined in a word, then this would be somewhat dif-

Днес Дунавският регион включва 14 държави, девет от които са държави от ЕС. Той е дом на над 100 милиона души или една пета от населението на ЕС. Въпреки че държавите се различават по отношение на икономическата си стабилност, регионът е силно взаимосвързан и с възможност за по-нататъшна интеграция и растеж. Регионът има стратегическо положение, като свързва ЕС със съседните му държави, Черноморския регион, Южен Кавказ и Централна Азия. През него преминава най-международната река в света и втората най-дълга река в Европа – с приблизителна дължина 2850 км, която представлява важна транспортна ос, жизненоважен взаимосвързан хидроложки басейн и световно признат екологичен коридор.

Ако трябва с една дума да се определи значимостта на тази така важна европейска територия, то това в известна степен би ни затруднило. Защото множество са актуалните ключови послания в

difficult for us because there are many key messages that it sends – synergies, cooperation, understanding, cross-border, interregional and international cooperation, joint approaches, more effective use of existing instruments and funds, cohesion, good neighbourliness, integration, co-operation and coordination, sustainable development.

It is not by chance that two important documents have been developed in this direction - the EU Strategy for the Danube Region and the **INTERREG - Danube 2014-2020** Cross-Border Cooperation Program. These strategic documents provide an opportunity to test the macro-regional model and the effectiveness of territorial cooperation. They should make a significant contribution to improving the coordination between authorities and organizations operating in the Danube region to enhance prosperity, sustainable development, employment opportunities and security in the region.

They provide a solid integrated framework for states and regions to address issues that cannot be addressed in a satisfactory manner individually, but instead require transnational strategic approaches, projects and networking. They allow for better cooperation in order to improve the effectiveness, influence and impact of policies at European, national and local levels, using existing policies and programmes, and creating synergies between them. **The cooperative activities are based on four pillars: connecting the region, protecting the environment, achieving prosperity through security and capacity building and strengthening the socio-economic aspects.** Within each pillar, specific cooperation is geared towards certain priority areas. Undoubtedly, these documents and their objectives are inseparably linked to the Europe 2020 Strategy as a key EU commitment to job creation and smart, sustainable and inclusive growth.

In recent years, the Danube region has changed a lot. With the two waves of EU enlargement in 2004 and 2007, the

този случай – хармонизация, сътрудничество, разбирателство, трансгранично, междурегионално и международно сътрудничество, съвместни подходи, взаимодействие и по-ефективно използване на съществуващите инструменти и фондове, сближаване, добросъседство, интеграция, синергия, кооперация и координация, устойчиво развитие.

Не случайно са разработени и два значими документа в тази насока – Стратегията на ЕС за Дунавския регион и Програмата за трансгранично сътрудничество **INTERREG - Дунав 2014-2020**. Тези, от стратегическа важност документи, предоставят възможност за изпитване на макрорегионалния модел и ефективността на териториалното сътрудничество. Те в значителна степен следва да допринесат за подобряването на координацията между властите и организациите, осъществяващи дейност в Дунавския регион, за повишаване на благосъстоянието, устойчивото развитие, възможностите за трудова заетост и сигурността в региона. Те предоставят солидна интегрирана рамка, за да могат държавите и регионите да разрешават въпроси, които не могат да бъдат разглеждани по задоволителен начин поотделно, а вместо това изискват транснационални стратегически подходи, проекти и изграждане на мрежи. Те позволяват по-добро сътрудничество с цел подобряване на ефективността, влиянието и въздействието на политиките на европейско, национално и местно равнище, като се използват съществуващите политики и програми и се създават полезни взаимодействия между тях. **Дейностите за сътрудничество се основават на четири стълба: свързване на региона, опазване на околната среда, постигане на благосъстояние чрез сигурност и изграждане на капацитет и укрепване на социално-икономическите аспекти.** В рамките на всеки стълб конкретното сътрудничество е насочено към определени приоритетни области. Несъмнено тези документи и поставените цели в тях са в неразривна връзка със Стратегията „Европа 2020“ като основен ангажимент на ЕС за създаване на работни места и постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, В последните години регионът на река Дунав се е променил изключително много. С двете вълни на разширяване на ЕС

world's most international river basin became almost entirely the territory of the European Union. There are new opportunities to address the challenges and exploit its potential, particularly to help its efforts to overcome economic crises in a sustainable way. It is possible to improve socio-economic development, competitiveness, environmental management and resource-efficient growth, and to modernize security and transport corridors. The Danube can be used to open the EU to its closest neighbours – the Black Sea region, the South Caucasus and Central Asia.

Based on the remarkable perspectives in the field of research and innovation, the region can take the leading position in trade and entrepreneurship in the EU. Unequal developments in education and employment can be overcome. The region can become an area of safety and security in which conflicts, social exclusion and crime find an adequate solution.

It is necessary by 2020 to achieve the goal all people living **in the region to have better prospects for higher education, job positions and prosperity** in their own birthplace. Through the Strategy, the region must become a truly 21st century region – with a high degree of security and stability, as well as being one of the most attractive in Europe.

The Danube region is characterized by significant socio-economic disparities, but also by strong, existing interconnections between countries. By supporting the Europe 2020 Strategy, the pillar devoted to building prosperity outlines more than 50 specific actions and projects aimed at overcoming differences by:

- Building a knowledge-based society through research, education and information technology;
- supporting enterprise competitiveness, including building clusters and networking;
- making an investment in people and skills.

през 2004 г. и 2007 г. най-международният по своя характер речен басейн в света стана почти изцяло територия на Европейския съюз. Налице са нови възможности за справяне със свързаните с него предизвикателства и оползотворяване на потенциала му, особено за подпомагане на усилията му да се преодоляват икономическите кризи по устойчив начин. Могат да се подобрят социално-икономическото развитие, конкурентоспособността, управлението на околната среда и растежът, основан на ефективно използване на ресурсите, както и да се модернизират сигурността и транспортните коридори. Река Дунав може да се използва за отваряне на ЕС към най-близките му съседи, държавите от региона на Черно море, Южен Кавказ и Централна Азия.

Като се опира на забележителните перспективи в областта на научните изследвания и иновациите, регионът може да заеме водещо място по отношение на търговията и предприемачеството в ЕС. Неравномерното развитие в областта на образованието и заетостта може да бъде преодоляно. Регионът може да стане област на безопасност и сигурност, в която конфликтите, социалната изолация и престъпността намират адекватно решение. Необходимо е до 2020 г. да се постигне целта всички **живеещи в региона лица да разполагат с по-добри перспективи за получаване на висше образование, намиране на работа и постигане на благосъстояние** в собствения си роден край. Чрез Стратегията регионът трябва да стане в действителност регион от 21-ви век – с висока степен на сигурност и стабилност, както и да е един от най-привлекателните в Европа. Дунавският регион се характеризира със значителни социално-икономически различия, но също така със силни, съществуващи връзки между отделните страни. Подкрепяйки Стратегия „Европа 2020“, стълбът, посветен на изграждането на благоденствие, очертава над 50 конкретни дейности и проекта, целящи преодоляване на различията чрез:

- изграждане на общество, почиращо на устоите на познанието, посредством изследователска дейност, образование и информационни технологии;
- подкрепа за конкурентоспособността на предприятията, включително

The region boasts leaders in the technology sector, but it also includes exceptionally underdeveloped regions, making knowledge sharing particularly important. Competitiveness depends on the ability of universities, research institutes and organizations to generate new ideas, knowledge and technologies and transform them into market products. Targeted support for research infrastructure, the creation of strong networks between higher education institutions, businesses and decision-makers, as well as the optimal uptake of communication and information technology capabilities are key to raising the growth performance of the region.

In this sense, the role of **higher education** is of utmost importance in enhancing the importance and sustainability of the Danube region. There are **70 universities**, hundreds of research institutes and other scientific institutions in the Danube region. All of them are united by the desire to advance science and innovation and to strengthen the region's competitiveness in the interest of social and economic progress.

The Bulgarian contribution in this respect is the following. The universities **in the Danube Region are five: in Pleven – one; Veliko Tarnovo – three; Ruse – one. Branches are also an important part of the educational infrastructure and such exist in Vratsa, Vidin, and Silistra.** What is the numerical expression of these parameters? At present, over 209 000 students are trained in Bulgaria. About 14% of them are trained in universities across the Danube Region. About 2 300 lecturers are involved in their training, representing 13% of the total number of Bulgarian academic staff. The training of students at these five universities and affiliates covers all professional areas of higher education - pedagogical sciences; humanities; social, economic and legal sciences; natural sciences, informatics and mathematics; technical sciences; agrarian sciences; healthcare; security and defence.

For us, the **regional dimension of na-**

изграждане на клъстери и развитие на мрежи;

- инвестиции в хора и умения.

Регионът се гордее с лидери в сектора на технологиите, но обхваща и изключително слаборазвити региони, което прави споделянето на знания особено важно. Конкурентоспособността зависи от способността на университетите, изследователските институти и организации да генерират нови идеи, знания и технологии и да ги трансформират в пазарни продукти. Целевата подкрепа за изследователска инфраструктура, създаването на силни мрежи между институциите за висше образование, предприятията и лицата, отговорни за вземането на решения, както и оптималното усвояване на капацитета на комуникационните и информационните технологии, са от ключово значение за повишаването на показателите на растежа в региона.

В този смисъл от изключително значение е ролята на **висшето образование** за засилване значимостта и устойчивостта на Дунавския регион.

В региона на река Дунав съществуват **70 университета**, стотици изследователски институти и други научни институции. Всички те са обединени от желанието за напредък на науката и иновациите, както и за засилване на конкурентоспособността на региона в интерес на социалния и икономически напредък.

Българският принос в това отношение е следният. Университетите **в Дунавския регион са пет: в областите Плевен – един; В. Търново – три; Русе – един. Филиалите са също важна част от образователната инфраструктура, като такива има във Враца, Видин, Силистра.** Какво е числовото изражение на тези параметри? В момента в България се обучават над 209 000 студенти. От тях около 14% се обучават в университетите на територията на Дунавския регион. За тяхното обучение са ангажирани над 2 300 преподаватели, което представлява 13% от общия брой на българския академичен състав. Обучението на студентите в тези пет университета и филиалите покрива всички професионални области на висшето образование – педагогически науки; хуманитарни науки; социални, стопански и правни науки; природни науки, информатика и математика; технически науки; аграрни науки; здравеопазване; сигурност и отбрана.

tional higher education policy is also of great importance, including promoting the regional role of higher education institutions, stimulating regional cooperation between higher education institutions themselves, between HEIs and industry stakeholders, state and local organizations and authorities, NGOs. Higher schools occupy a special and significant place in the development strategies of all areas adjacent to the Bulgarian side of the Danube Region.

What are the **challenges and opportunities** for cooperation with higher education institutions in this sense? We could outline them in the following way:

- **Loss of human and scientific potential due to emigration;**
- **Hundreds of thousands of highly qualified young people leave the Danube region to study or work abroad;**
- **Insufficient linking of higher education with the requirements and needs of the labor market;**
- **Controversies and different speeds in the development of the economy and higher education;**
- **A real danger of loss of competitiveness of economies in some parts of the Danube region /today we are openly talking about Europe at two speeds/;**
- **Need to synchronize political, social and economic processes;**
- **A good moment for efforts to synchronize the policies of the countries of the region in the field of higher education and the labor market.**

That is why investment in people with a focus on knowledge and inclusion is needed, which will allow the region to make rapid and sustained progress. Building on existing strengths should also include fostering better access to higher levels of education and modernization of training and social support. Improving competitiveness through research, edu-

За нас е от изключителна важност и **регионалното измерение на националната политика за висшето образование, в това число** насърчаване на регионалната роля на висшите училища, стимулиране на регионалното сътрудничество между самите висшите училища, между ВУ и заинтересованите страни – индустрия, държавни и местни организации и власти, НПО. Висшите училища заемат особено и значимо място в стратегиите за развитие на всички области, прилежащи към българската страна на Дунавския регион.

Какви са **предизвикателствата и възможностите** за сътрудничество пред институциите за висше образование в този смисъл? Бихме могли да ги очертаем по следния начин:

- **Загуба на човешки и научен потенциал поради емигриране;**
 - **Стотици хиляди млади висококвалифицирани млади хора напускат дунавския регион, за да се учат или работят в чужбина;**
 - **Недостатъчна обвързаност на висшето образование с изискванията и нуждите на пазара на труда;**
 - **Противоречия и различни скорости в развитието на икономиката и висшето образование;**
 - **Реална опасност от загуба на конкурентоспособност на икономиките в част от страните на дунавския регион /днес открито говорим за Европа на две скорости/;**
 - **Необходимост от синхронизиране на политически, социални и икономически процеси;**
 - **Подходящ момент за полагане на усилия за синхронизиране политиките на страните от региона в областта на висшето образование и пазара на труда;**
- Ето защо са необходими инвестиции в хора с акцент върху знанието и приобщаването, което ще позволи на региона да отбележи бърз и устойчив напредък.** Надграждането върху съществуващите силни страни също така следва да включва стимулиране на по-добрия достъп до по-високи степени на образование и модернизация на обучението и социалната подкрепа. От значение ще са засилването на конкурентоспособността чрез изследователска дейност, образование и технологии. От особено значение за дейността на ви-

cation and technology will be important. Particularly important for the activity of the higher education institutions in the region will be the preparation of a skilled and inclusive workforce that will adequately meet the needs of the labor market.

And it is not by chance that the motto of the Bulgarian position on the Danube Strategy is the idea adopted of **"Unlocking the Potential"**. Existing potential has to be revealed, valued and released for development. With the means of socio-economic and spatial planning and better governance, and with the help of all stakeholders and partners, we strive to inspire new life for this potential, to use its energy to achieve our goals and objectives.

On the higher education institutions side, we will direct our efforts to realize the Bulgarian contribution to the Danube Strategy, namely to strengthen the transnational academic, research and scientific exchanges by building networks between the existing higher education institutions, research institutes, research centres and representatives of the business. In this sense comes the concrete Bulgarian initiative for the participation of Bulgaria in the Danube Scientific Fund for the construction of the Danube Research Area and the institutionalization of the management structure – the Danube Scientific Council.

The benefits and **added value for Bulgaria and the countries of the Danube macro-region**, which we, the representatives of the academic community in Bulgaria, **support are: development of innovations and activities that in the long term will ensure the competitiveness of the Danube region; speeding up the process of economic and social cohesion of the regions by developing sustainable partnerships between them; developing the regions' research capacity to support leading market initiatives with a focus on building ICT skills and eco-technologies.** It will matter for us also to **develop and strengthen a knowledge society, multicultural dialogue and preservation of regional identity and rich cultural heritage, to**

сшите училища в региона ще бъде подготовката на квалифицирана и приобщаваща работна сила, която адекватно да отговаря на нуждите на пазара на труда. И не случайно за мотото на българската позиция по Дунавската стратегия е възприета идеята за **„Отключване на потенциала“**. Съществуващият огромен потенциал трябва да бъде разкрит, оценен и освободен за развитие. Със средствата на социално-икономическото и пространственото планиране и по-добро управление и с помощта на всички заинтересовани страни и партньори ние се стремим да вдъхнем нов живот за този потенциал, да използваме енергията му за постигане на поставените цели и задачи.

От страна на висшите училища ние ще насочим нашите усилия за реализиране на българският принос в Дунавската стратегия, а именно – засилване на транснационалния академичен, изследователски и научен обмен чрез изграждане на мрежи между съществуващите в региона висши училища, научни институти, изследователски центрове и представители на бизнеса. В този смисъл е и конкретната българска инициатива за участие на България в Дунавския научен фонд за изграждане на Дунавско изследователско пространство и институционализиране на управленска структура – Дунавски Научен Съвет.

Ползите и **добавената стойност за България и страните от Дунавския макро-регион**, които ние, представителите на академичната общност в България, **подкрепяме са: развитие на иновации и дейности, които в дългосрочен план да осигурят конкурентоспособност на Дунавския регион; ускоряване на процеса на икономическо и социално сближаване на регионите, чрез развитие на устойчиви партньорства между тях; развитие на изследователския капацитет на Региона в подкрепа на инициативата на водещи пазари, с акцент върху изграждане на уменията в областта на ИКТ и еко-технологиите.** Не без значение за нас ще бъде **развитието и укрепването на общество на знанието, мултикултурен диалог и съхраняване на регионалната идентичност и богатото културно наследство, съдействие за подобряване на системата на управление, увеличаване на**

assist in improving the governance system, enhancing administrative capacity and cooperation and addressing security issues.

It is necessary to support the exchange of workforce, research networks and students, and to promote the recognition of diplomas and qualifications. In addition, it is necessary to develop common strategies for migration waves, as well as the maximum integration of the Western Balkan countries.

Finally, I would like to emphasize that, historically, the Danube region has been particularly affected by violent social events, many conflicts, population movements and undemocratic political regimes. However, the fall of the Iron Curtain and the enlargement of the EU have provided an opportunity for a better future. This means finding answers to key challenges, especially in the field of higher education, where the accents can be formulated as follows:

- **Improving the quality of education responding to the labor market demand, creating opportunities for qualification enhancement and conditions for the development of applied research and scientific activities with a view to transfer knowledge and know-how;**

- **Improving the opportunities for education, re-training and lifelong learning in the region, with a focus on preserving and developing the natural and cultural heritage of the Danube region.**

There are many other opportunities for the Danube region. It has many areas of outstanding natural beauty. But, at the same time, there are examples in the region of the extremes in the EU in economic and social terms. The differences are extraordinarily large – from the most competitive to the poorest regions, from the most trained workforce to the least educated, from the highest to the lowest standard of living. The region has a rich history, heritage and culture. There is tremendous

административния капацитет и сътрудничество и справяне с проблемите на сигурността.

Необходимо е да се подкрепи обменът на работна сила, изследователските мрежи, и студенти, и да се насърчи признаването на дипломи и квалификации. Освен това е необходимо развитие на общи стратегии за миграционните вълни, както и максималната интеграция на страните от Западните Балкани.

В заключение бих искал да подчертая, че в исторически план регионът на река Дунав е бил подложен в особено голяма степен на влиянието на бурни социални събития, много конфликти, движения на население и недемократични политически режими. Падането на желязната завеса и разширението на ЕС обаче предоставят възможност за по-добро бъдеще. Това означава да се намери отговор на основни предизвикателства, а по-специално в сферата на висшето образование, акцентите можем да формулираме по следния начин:

- **Подобряване качеството на образованието, отговарящо на търсенето на пазара на труда, създаване на възможности за повишаване на квалификацията и условия за развитие на приложно изследователска и научна дейност с оглед трансфера на знания и ноу-хау;**

- **Подобряване на възможностите за образование, преквалификация и обучение през целия живот в региона, с акцент върху опазване и развитие на природното и културното наследство на Дунавския регион.**

За региона на река Дунав има и много други възможности. В него има много области с изключителна природна красота. Но в същото време в региона има примери за крайностите в ЕС в икономическо и социално отношение. Различията са извънредно големи – от най-конкурентоспособните до най-бедните му региони, от разполагащите с най-добре обучена работна ръка до най-малко образованите, от най-високия до най-ниския стандарт на живот. Регионът разполага с богата история, наследство и култура. Има огромен потенциал за развитие, налице са креативни идеи и качествена работна ръка. В този контекст нашите усилия следва да бъдат насочени към развитието на човешките ресурси и да се основават на партньорството и трансфера на

potential for development, creative ideas and quality workforce. In this context, our efforts should be directed to the development of human resources and be based on partnership and the transfer of knowledge and good practices.

In order for the region to show sustainable progress and growth, priority must be given to the knowledge and social inclusion. Based on the success achieved in some parts of the region, it will be possible to increase access to further education and modernize the training and social support. **Education and training must be tailored to the needs of the labor market, while promoting the mobility of learners in the region.** Delivering targeted support for research infrastructure will stimulate the pursuit of professional development and deepen the networking of providers, companies and policy makers in the field of knowledge. The region should make better use of available national and regional funding and make the most of the European Research Area. Existing bilateral agreements must lead to multilateral coordination. Developing regions located downstream along the river can benefit from the world's leading and innovative, upstream Danube regions.

That is why the implementation of actions is the responsibility of all of us – at the state, regional, urban and local levels. Our actions must be turned into concrete projects. They must be actively assisted in submitting proposals, while respecting the autonomy of each institution.

Our efforts should be focused on providing a sustainable framework for policy integration and the coherent development of the Danube region. Our goal will be to turn the region into a 21st century EU region. We need to promote cultural dialogue and the active participation of young people in civil society in the countries in which they live, throughout the region and in Europe, while stimulating their interest in social entrepreneurship and sustainable development.

As a final point, in connection with

знания и добри практики.

За да може регионът да отбележи устойчив напредък и растеж, на приоритетно място трябва да се поставят знанието и социалното включване. Като се стъпва на постигнатия в някои части на региона успех ще може да се увеличи достъпът до по-нататъшно образование и да се модернизират обучението и социалната подкрепа. **Образованието и обучението трябва да съответстват на нуждите на пазара на труда, като едновременно с това се насърчава мобилността на учащите се в региона.** Оказването на целева подкрепа за научноизследователска инфраструктура ще стимулира стремежа към професионално усъвършенстване и ще задълбочи съвместната работа в мрежи на доставчиците, дружествата и определящите политиката лица в областта на знанията. Регионът трябва по-добре да използва наличните национални и регионални средства и да извлече максимална полза от Европейското научноизследователско пространство. Съществуващите двустранни споразумения трябва да водят до многостранна координация. Развиващите се региони, разположени надолу по течението на реката, могат да извлекат полза от водещите и на практика от световна класа иновативни региони, разположени нагоре по течението на реката. Ето защо изпълнението на действията е отговорност на всички нас – на държавно, регионално, градско и местно равнище. Действията ни трябва да се превърнат в конкретни проекти. Те трябва активно да бъдат подпомагани при представянето на предложения, като при това се зачита автономността на всяка една институция.

Нашите усилия трябва да бъдат насочени към осигуряване на устойчива рамка за интегриране на политиките и съгласувано развитие на региона на река Дунав. Целта ни ще бъде превръщане на региона в регион на ЕС на 21-ви век. Необходимо е да насърчаваме на културния диалог и активното участие на младите хора в гражданското общество в държавите, в които живеят, в целия регион и в Европа, като същевременно се стимулира интересът им към социалното предприемачество и устойчивото развитие.

И накрая, във връзка с нашата основна задача, позволете ми да завърша с една мисъл на известния

our main task, let me finish with a thought of the famous science fiction writer and biochemist Isaac Asimov: "Let's train our students do what the robots cannot do."!

писател-фантаст и биохимик Айзък Азимов: "Да научим нашите студенти да правят това, което не могат да правят роботите"!

Reference/Литература

Strategy for the development of higher education in the Republic of Bulgaria for the period 2014 – 2020.

Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. EU strategy for the Danube Region Дунав, 2010.

<http://www.danube-navigation.eu/item/809814>

<http://www.danube-energy.eu/>